

De privacywet AVG is geen belemmering om sancties aan Russische oligarchen uit te delen of uit huis geplaatste kinderen met hun ouders te herenigen, vinden privacydeskundigen Anna Berlee, Marlies van Eck, Simone van der Hof, Simone Huting, Friederike van der Jagt en Jeroen Terstegge.

Anna Berlee, Marlies van Eck, Simone van der Hof, Simone Huting en Friederike van der Jagt en Jeroen Terstegge 13 april 2022, 11:36

Bij de opvallend trage aanpak van twee pijnlijke kwesties, de toeslagenaffaire en de sancties voor Russische oligarchen, speelt de bescherming van privacy een hoofdrol. Twee ministers hebben de privacywet AVG aangegrepen als excuus om niet daadkrachtiger op te treden. Een onterecht excuus, wat ons betreft.

Volgens minister Franc Weerwind voor rechtsbescherming verhindert die wet hereniging van de 1115 uithuisgeplaatste kinderen en hun gedupeerde ouders in de toeslagenaffaire. Een halfjaar geleden beloofde de Kamer onderzoek hiernaar. Geen enkel kind is weer thuis.

Diezelfde privacywet zou het bevroren van het vermogen van Russische oligarchen in Nederland belemmeren. Nederland loopt hierbij achter bij bijvoorbeeld Frankrijk en België. Er is zelfs geen begin gemaakt van onderzoek naar dit vermogen, bleek onlangs. Minister Wopke Hoekstra (buitenlandse zaken) verwees hierbij naar de wet AVG.

Onaanvaardbaar excuus

Voor ons, die dagelijks werken met regels over de bescherming van persoonsgegevens, is dit een onaanvaardbaar excuus. We hebben ons verenigd om te wijzen op de onjuiste opvattingen van de ministers.

De AVG is een Europese verordening, in het leven geroepen omdat lidstaten het belangrijk vonden dat het niveau van bescherming van persoonsgegevens binnen de EU op hetzelfde hoge niveau is. Overheden en bedrijven moeten onze persoonsgegevens rechtmatig, behoorlijk en transparant verwerken. Zo wordt de privacy beschermd en kunnen bedrijven en overheden internationaal met elkaar samenwerken.

De AVG sluit voor de overheid naadloos aan op Nederlandse staatsrechtelijke principes. Als een Nederlandse wet aan een minister of bestuursorgaan bevoegdheden toebedeelt, dan mag een ministerie op grond van die privacywet persoonsgegevens opvragen. Dat moet netjes en zorgvuldig. Dossiers van kwetsbare jongeren mogen inderdaad niet op straat belanden. Zo mogen volgens die AVG mensen niet op een zwarte lijst gezet worden, met een reeks aan nadelige gevolgen.

Niet alles is geregeld en dichtgetimmerd in de AVG

Maar onze ervaring is dat de AVG ook wel wordt opgevoerd als onterecht excuus, bijvoorbeeld als de politieke moed ontbreekt om een knoop door te hakken. Want niet alles is geregeld en dichtgetimmerd in de AVG. De AVG maakt het ook mogelijk dat landen bepaalde zaken zelf regelen. De regering kan met het parlement wetten maken om zelf die bescherming goed te regelen.

Wij menen dat de AVG, de Jeugdwet en de belastingwet (AWR) toestaan dat de ministers antwoord kunnen geven op de vraag waar die uit huis geplaatste kinderen nu zijn, of hoeveel bezittingen van oligarchen bevroren zouden moeten worden. En zelfs als dat niet zo zou zijn, dan zijn de ministers daar als mede-wetgever voor verantwoordelijk. Zij hebben dus de sleutel in handen.

Hoe ironisch is het dan om bij zwaarwegende maatschappelijke kwesties waarover grote politieke eensgezindheid heerst, de schuld bij een abstract klinkende zondebok neer te leggen, de AVG.

Onze overheid is hopeloos versnipperd en verkokerd

Dit bestuurlijk onvermogen is geen onwil. Er is iets anders aan de hand. Adviesorganen waarschuwen al jaren: onze overheid is hopeloos versnipperd en verkokerd. Het gebruik van woorden als 'ketens' of 'stelselverantwoordelijkheid' moet verhullen dat niemand het snapt of verantwoordelijkheid wil nemen. En dat de overheid zelf geen idee heeft welke gegevensstromen er zijn. Het kabinet zou snel werk moeten maken van een goed overzicht. Dan zal snel het besef indalen dat deze manier van werken niet langer houdbaar is. Veel zaken, ook de gedupeerde gezinnen in de toeslagenaffaire, zijn langs departementen georganiseerd. Het zou beter zijn om die bij domeinen onder te brengen.

Belangrijk nu zijn de kinderen. Juist zij verdienen bescherming. Tegen overheidsinstanties die ieder apart taken verrichten als onderdeel van een ('jeugdbeschermings')keten. Het is niet ingewikkeld. Het is ingewikkeld gemaakt.